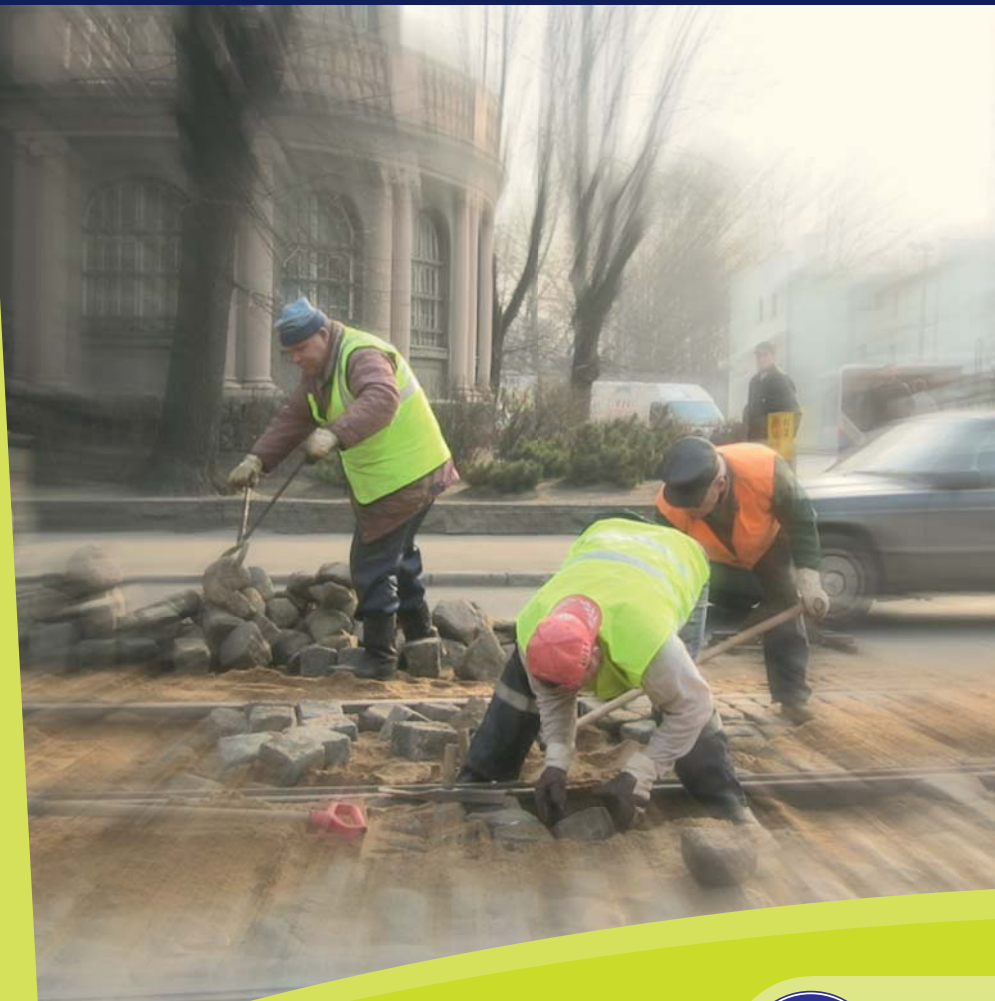

KAS IR AKŪTAS ARODSLIMĪBAS UN TO AGRĪNAS DIAGNOSTIKAS UN REĢISTRĀCIJAS NEPIECIEŠAMĪBA

IEVADS

Pēdējo 18 gadu laikā Latvijā saslimstība ar arodslimībām ir pieaugusi vairāk nekā 12 reizes. Tā, piemēram, ja 1996. gadā mūsu valstī bija atklāti 11 jauni arodslimnieki uz 100 000 nodarbinātajiem, tad 2009. gadā – 140 jauni arodslimnieki uz 100 000 nodarbinātajiem. Tas nozīmē, ka palielinājusies nodarbināto un ārstu informētība par darba izraisīto veselības traucējumu sekām, par arodslimībām, to diagnostikas iespējām un apdrošināšanas atlīdzības iegūšanas iespējām no valsts. Uzlabojusies arī darba aizsardzības un sociālā likumdošana, kas dod iespēju nodarbinātajam būt apdrošinātam pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, saņemot kompensāciju par darba apstākļu izraisītajiem veselības traucējumiem.

Diemžēl arodslimību lielākā daļa tiek atklāta novēloti, ielaistās stadijās, kas nenovēršami noved pie invaliditātes un neļauj cilvēkam atgriezties darbā. Tas nozīmē, ka nodarbinātajiem ir bijuši veselības traucējumi jau ilgi pirms tam, kad tie konstatēti un radušās aizdomas par to izcelsmes saistību ar darba apstākļiem. Ja veselības traucējumu izcelsmē savlaicīgi netiek atpazīta kaitīgo darba faktoru iedarbība un nodarbinātais turpina strādāt šādos apstākļos, viņa veselības stāvoklis pakāpeniski turpina pasliktināties līdz brīdim, kad iestājas invaliditāte. Šobrīd Latvijā absolūtais vairums arodslimību tiek diagnosticētas ļoti vēlinās stadijās, līdz ar to vairumā gadījumu sekmīga ārstēšana un rehabilitācija ir ļoti apgrūtināta.

Tādējādi ir ārkārtīgi svarīgi agrīni diagnosticēt iespējamus kaitīgu darba apstākļu izraisītos veselības traucējumus, lai, savlaicīgi ārstējot cilvēku un uzlabojot viņa darba apstākļus, nepieļautu slimības progresēšanu un draudošo invaliditāti.

Šī materiāla mērķis ir informēt par to, kas ir akūtas arodslimības – kā tās attīstās, kurās nozarēs vai saskarsmē ar kuriem riska faktoriem tās biežāk attīstās, kā tās diagnosticēt un, ja iespējams, ārstēt, atgriežot nodarbināto darbā vai samazinot veselībai nodarīto kaitējumu.

Materiāls ir paredzēts gan darba aizsardzības speciālistiem, jo tieši viņi visbiežāk pamanīs akūtās arodslimības darba vietās notikušajos nelaimes gadījumos, gan arī arodslimību un citu profilu ārstiem, lai, sniedzot pirmo palīdzību vai speciālista konsultācijas, ņemtu vērā arī nodarbinātā darba apstākļus un spētu tos saistīt ar akūtiem slimības simptomiem.

KAS IR ARODSLIMĪBAS?

Arodslimības ir atsevišķām darbinieku kategorijām raksturīgas slimības, kuru cēlonis ir darba vides fizikālie, ķīmiskie, higiēniskie, bioloģiskie vai psiholoģiskie faktori, piemēram, darba vidē esoša trokšņa izraisīta vārdzirdība vai akūts lumbago pēc pārmērīgi smaga priekšmeta celšanas.

Atkarībā no kaitīgo faktoru iedarbības intensitātes un ilguma arodslimības var būt:

- **akūtas,**
- **subakūtas,**
- **hroniskas.**

Akūtas arodslimības attīstās pēkšņi pēc vienreizējas vai atkārtotas ķīmisko vielu vai citu kaitīgu darba faktoru iedarbības (*vienas darba maiņas laikā*). Tipiska akūta arodslimība ir, piemēram, akūta saindēšanās ar pesticīdiem, kas raksturīga laukstrādniekam, Kvinkes tūska pēc kontakta ar aroda alergēnu – medicīnas mātai u. c.

Subakūtas arodslimības novēro pēc ķīmisko vielu vai citu kaitīgo darba faktoru iedarbības neilgā (*dažu mēnešu*) laika periodā, piemēram, subakūta saindēšanās ar svīnu lodētājam, fiziskas pārslodzes izraisīts rokas tendinits krāsotājam, subakūts karpālā kanāla sindroms šuvējam u. c.

Hroniskas arodslimības attīstās kaitīgo darba faktoru ilgstošas iedarbības rezultātā. Tās attīstās pakāpeniski. Nereti slimības sākumā ir maz klinisko simptomu, tāpēc to attīstību ir grūti pamanīt.

Latvijā visbiežāk tiek diagnosticētas jau hroniskas arodslimības, tādējādi to ārstēšana parasti ir apgrūtināta, ilgstoša un maz efektīva. Turpretī akūto un subakūto arodslimību savlaicīga ārstēšana var dot labus rezultātus ar nosacījumu, ja tiek identificēts un novērsts kaitīgais darba faktors. Neidentificējot slimību izraisīto aģentu, pat vieglu traucējumu ārstēšana var nedot atvieglojumu nodarbinātajam, ja turpinās tā paša kaitīgā faktora iedarbība.

KĀDU SPECIALITĀŠU ĀRSTI BIEŽĀK KONSTATĒ AKŪTĀS ARODSLIMĪBAS SAVU PACIENTU VIDŪ?

Ar akūtām arodslimībām savā praksē var saskarties visdažādāko specialitāšu ārsti – gan ģimenes ārsti, gan neatliekamās palīdzības ārsti, gan neirologi, gan ķirurgi, gan internisti. Patiesībā ar darba apstākļu izraisītām akūtām veselības problēmām var saskarties jebkuras specialitātes ārsts. Ņemot vērā neatliekamo situāciju akūtu arodslimību gadījumā, visbiežāk ar tām saskaras primārās aprūpes ārsti, pie kuriem griežas cilvēki akūtu veselības traucējumu gadījumā.

KĀPĒC JĀATKLĀJ AKŪTĀS ARODSLIMĪBAS?

Akūta arodslimība parasti ir ārkārtējs gadījums, kas izraisa strādājošā darba nespēju. Biežāk akūtas arodslimības parādās darba vietās, kur netiek ievērotas darba aizsardzības prasības vai arī notiek neparedzēti traucējumi uzņēmuma iekārtu darbībā. Piemēram, akūtas saindēšanās uzņēmumos parasti notiek, ja sabojājas ventilācija vai gadās toksisko vielu noplūde. Šādās ārkārtējās situācijās var būt pat vairāki cietušie.

Ja netiek identificēts slimību izraisošais darba vides faktors (t. i., netiek diagnosticēta akūta arodslimība), saslimušā nodarbinātā darba vietā būs jāstrādā viņa aizvietotājam, kurš saskarsies ar to pašu bīstamo faktoru iedarbību, un arī viņa veselība būs pakļauta nopietnam riskam. Tādējādi, atklājot akūtas arodslimības un izmeklējot veselības traucējumu attīstības apstākļus, arī **pārējie nodarbinātie tiek pasargāti** no līdzīgām veselību apdraudošām problēmām. Pie tam, pareizi noformējot akūtas arodslimības gadījumu saskaņā ar Latvijā pastāvošo likumdošanu, cietušajam tiek dota **iespēja saņemt atbildību** par veselībai nodarīto kaitējumu (skatīt sadaļu par darbā cietušo tiesībām).

Nelaiemes gadījums darbā ir darba vietā vienas darba dienas vai maiņas laikā noticis ārkārtējs notikums, pēc kura personai radušies veselības traucējumi vai pastāv veselības traucējumu iestāšanās varbūtība (inficēšanās risks), vai iestājusies iesaistītās personas nāve.

*Saskaņā ar Latvijas likumdošanu lielākā daļa akūto arodslimību tiek traktēta kā **nelaiemes gadījums darbā** vai, citiem vārdiem sakot, daļa nelaiemes gadījumu ir **akūtas arodslimības**.*

Jāatceras, ka akūto arodslimību gadījumā, ja tās savlaicīgi atklāj un pareizi noformē kā nelaiemes gadījumu darbā saskaņā ar normatīvajiem dokumentiem, pacientam būs iespēja saņemt atlīdzību no valsts par veselībai nodarīto kaitējumu!

KĀDAS AKŪTAS ARODSLIMĪBAS VAR BŪT?

Atšķirībā no traumatiska rakstura nelaiemes gadījumiem darbā, akūtas arodslimības ir tādas slimības, kuras ietilpst arodslimību sarakstā. Latvijā ir **oficiālais arodslimību saraksts** – MK noteikumu Nr. 908 (pieņemti 06.11.2006.) “Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība” 1. pielikums, kurā ir uzskaitītas visas arodslimības, kuras par tādām var tikt atzītas mūsu valstī (sk. 1. pielikumu).

Arodslimības tiek sadalītas grupās atbilstoši slimības izraisītājam – darba vides kaitīgajam faktoram, tāpēc ir:

- 1) ķīmisko faktoru izraisītas arodslimības;
- 2) bioloģisko faktoru izraisītas slimības;
- 3) fizikālo faktoru izraisītas slimības;
- 4) ārstniecības līdzekļu izraisītas slimības;
- 5) pārslodžu (kopējās fiziskās pārslodzes vai atsevišķu orgānu vai sistēmu pārslodzes) izraisītas slimības;
- 6) rūpniecisko aerosolu izraisītas slimības;
- 7) aroda alerģiskās slimības.

AKŪTU ARODSLIMĪBU PIEMĒRI

1. Ķīmisko faktoru izraisītas slimības:

- akūta saindēšanās ar dūmiem, samaņas zudums, elpceļu un CNS toksiski bojājumi ugunsdzēsējam;
- akūta saindēšanās ar lauksaimniecībā lietojamām ķīmikālijām, slikta dūša, vemšana, apziņas traucējumi, nieru toksiski bojājumi pesticīdu noliktavā nodarbinātam;
- akūts toksisks bronhīts pēc kontakta ar formaldehīdu dezinfektoram;
- akūta toksiska plaušu tūska pēc kontakta ar koncentrētas etiķskābes tvaikiem ķīmiskās ražošanas operatoram;
- roku ādas kairinājuma dermatīts pēc kontakta ar skābēm galvanizētājam;
- u. c. slimības, ko izraisījuši ķīmiskie faktori darba vietā.

Ķīmisko faktoru izraisītas akūtas arodslimības parasti attīstās, ja rodas traucējumi ventilācijas darbībā, netiek ievērotas darba aizsardzības prasības darbam ar bīstamām vielām (piemēram, vispār netiek lietoti vai tiek lietoti nepiemēroti individuālās aizsardzības līdzekļi) vai notiek kaitīgu ķīmisko vielu noplūde. Ķīmisko faktoru izraisīto akūto arodslimību gadījumā darba vietā var būt vienlaicīgi vairāki cietušie ar līdzīgām slimības izpausmēm.

Slimnieks A., 45 gadus vecs, strādā ķīmiskajā rūpnīcā par remontatslēdznieku. Avārijas laikā rūpnīcā ieelpojis slāpekļa oksīdu augstā koncentrācijā. Bijusi acu asarošana, klepus,

niezēšana kaklā, neliels reibonis. Cietušais nosūtīts uz vietējo polikliniku, kur gan terapeits, gan otorinolaringologs konstatējis vieglu augšējo elpceļu kairinājumu, ko izraisījis slāpekļa oksīds. Slimnieks atlaists mājās. Nākošajā dienā klepus pastiprinājies, sākušas atdalīties gļotainas krēpas, radušās sāpes un spiediena sajūta krūškurvī, pastiprinājusies aizdusa, paaugstinājusies ķermeņa temperatūra. Ģimenes ārsts slimnieku ar akūtu toksisku pneimoniju nosūtījis uz stacionāru, kur apstiprinājusies slāpekļa oksīda izraisīta plaušu tūskas diagnoze. Šāds gadījums darba devējam būtu jānoformē kā nelaimes gadījums darbā un saslimšana jāuzskata par akūtu arodslimību, kas ir neatliekami un pareizi jāārstē.

2. Bioloģisko faktoru izraisītas slimības:

- cūku roze zivju apstrādātājam;
- leptospiroze veterinārārstam;
- ornitoze putnkopējam;
- Sibīrijas mēris dzīvnieku ādu pārstrādātājam;
- C vīrusa hepatīts medicīnas māsai pēc saduršanās ar inficētu adatu procedūras laikā;
- Laima slimība mežcirtējam;
- un citas akūtas infekcijas slimības riska grupu profesijās.

Bioloģisko faktoru izraisītas akūtas arodslimības biežāk attīstās tādu profesiju pārstāvjiem, kuru pienākumos ietilpst saskare (kontakts) ar inficētu materiālu vai infekcijas slimību pārnēsātājiem. Riska grupā ir, piemēram, medicīnas personāls, veterinārārsti, dzīvnieku kopēji, cilvēki, kas strādā brīvā dabā. Lai novērstu saslimšanu ar noteiktām infekcijas slimībām, riska grupu strādniekus ir iespējams vakcinēt pret atsevišķām infekcijām.

Paciente B., 38 gadus veca, strādā par dzīvnieku kopēju trušu fermā. Atnākot pēc darba mājās, sajutusi nespēku, sāpes muskuļos un locītavās, galvas sāpes. Ķermeņa temperatūra 39 °C. Nākamajā dienā izsaukts ģimenes ārsts, kuram radušās aizdomas par gripu, tāpēc noteikta atbilstoša ārstēšana. Pacientei, ievērojot visus ģimenes ārsta norādījumus, veselības stāvoklis nākamo 5 dienu laikā neuzlabojās. Atkal tika pieaicināts ģimenes ārsts, kurš atkārtotas apskates laikā konstatēja nelielu čūlu labās plaukstas ādā un palielinātus labās paduses limfmezglus. Veselības stāvoklim pasliktinoties, paciente tika stacionēta. Stacionāra ārstam, rūpīgi izpētot pacientes anamnēzi, t. sk. darba anamnēzi (noskaidrots, ka paciente strādā trušu fermā), radās aizdomas par kādu dzīvnieku pārnēsātu infekciju. Tika veikta mērķtiecīga laboratoriska izmeklēšana, kuras rezultāti pierādīja tularēmiju. Pacientei noteica atbilstošu ārstēšanu, tika pagarināta ģimenes ārsta izsniegtā pārejošas darba nespējas lapa. Šāds gadījums darba devējam būtu jānoformē kā nelaimes gadījums darbā.

3. Fizikālo faktoru izraisītas slimības:

- akūts roku ādas staru bojājums medicīnas māsai, kura strādā ar radioizotopiem onkoloģisko slimību ārstēšanā;
- radzenes un tīklenes apdegums (elektrooftalmija) metinātājam no UV starojuma iedarbības;
- akūta dekompresijas (ķesona) slimība ūdenslīdējam;

- vidusauss barotrauma (barotīts) lidmašīnas stjuartei;
- akustiskā trauma spridzinātājam;
- siltuma dūriens lietuves ceħa metāllēģējam;
- u. c. fizikālo faktoru izraisītas slimības nodarbinātajiem atbilstošās profesijās.

Fizikālo faktoru izraisītās akūtās arodslimības biežāk attīstās noteiktu profesiju pārstāvjiem, kuru darbs tieši vai netieši saistīts ar šo darba faktoru iedarbību. Fizikālo faktoru izraisītās akūtās arodslimības parasti attīstās, ja netiek ievērotas darba aizsardzības prasības (piemēram, vispār netiek lietoti vai tiek lietoti nepiemēroti individuālās aizsardzības līdzekļi) vai avāriju gadījumos.

Slimnieks C., 56 gadus vecs, strādā par elektrometinātāju. Pēdējās darba maiņas laikā liela pasūtījuma dēļ bija ļoti intensīvs metināšanas darbs. Visas maiņas laikā metinātājs intensīvi metināja lielas detaļas, blakus strādāja arī citi metinātāji. Darba laikā nebija nekādu sūdzību. Atnākot mājās, pēc dažām stundām vēl vakarā sajuta stipras griezīgas sāpes acīs, grūtības atvērt acis, bailes no gaismas, izteiktu asarošanu. Pacients steidzami griezies pēc palīdzības acu traumu punktā, kur pēc pacienta izmeklēšanas un rūpīgas anamnēzes savākšanas (noskaidrojot, ka pacients strādā par metinātāju) oftalmologs konstatēja ultravioletā starojuma izraisītu akūtu fotokeratītu (radzenes iekaisumu). Pacientam tika sniegta atbilstoša palīdzība, kā arī izsniegta pārejošas darba nespējas lapa. Darba vietā tika noformēts akts par nelaimes gadījumu darbā.

4. Ārstniecības līdzekļu izraisītas slimības:

- akūts toksisks bronhīts farmaceutiskā ražošanā nodarbinātajiem pēc ventilācijas sabojāšanās darba vietā;
- akūts kairinājuma dermatīts medicīnas māsai pēc kontakta ar neatšķaidītu dezinfekcijas līdzekli augstā koncentrācijā;
- u. c. ārstniecības līdzekļu izraisītas slimības atbilstošu profesiju pārstāvjiem.

Ārstniecības līdzekļu izraisītās slimības daļēji attiecināmas arī uz ķīmisko vielu izraisītajām slimībām. Pie riska grupas profesijām pieder medicīnas darbinieki, farmaceutiskajā ražošanā nodarbinātie, veterinārārsti un citas personas, kuriem darba pienākumos ietilpst saskare ar ārstniecības līdzekļiem.

Par ārstniecības līdzekļu izraisītu arodslimību **nav uzskatāma** saslimšana, ko radījusi paša nodarbinātā medikamentu lietošana vispārējas slimības ārstēšanai, kā arī šo medikamentu lietošanas dēļ radušās blaknes.

Pacients D., 42 gadus vecs, strādā par veterinārārstu. Darba laikā, nejauši sajaucot pudeles, pacients uzlējis uz rokām koncentrētu dezinfekcijas līdzekli ar erozīvu iedarbību. Rezultātā radies akūts abu plaukstu ādas ķīmiskais apdegums, kura dēļ pacients bija griezies pēc palīdzības vietējās slimnīcas uzņemšanas nodaļā. Uzņemšanas nodaļas ārsts, apskatot pacientu, konstatēja abu plaukstu ādas apsārtumu, erozijas, čūlas. Pacientam tika sniegta atbilstoša medicīniska palīdzība, kā arī pārejošas darba nespējas lapa un aizpildīta atbilstoša dokumentācija par nelaimes gadījumu darbā. Darba vietā tika noformēts akts par nelaimes gadījumu darbā.

5. Pārslodžu izraisītas slimības:

- fonastēnija skolotājam pēc balsis pārpūles;
- akūts plaukstu muskuļu tendinīts slīpētājam;
- akūts laterālais epikondilīts konveijera strādnieci;
- akūts Ahileja cīpslas tendinīts baletdejošanai;
- akūts karpālā kanāla sindroms zivju apstrādātājam;
- lumbago medicīnas māsai pēc pacienta celšanas;
- akūts prepatellārais bursīts flīzētājam pēc ilgstošas darba pozas uz ceļgaliem;
- posttraumatiska stresa sindroms ugunsdzēsējam-glābējam pēc smagas katastrofas likvidēšanas darbiem;
- u. c. dažādu fizisku un psihisku pārslodžu izraisītas slimības.

Pārslodžu izraisītas akūtas arodslimības nodarbinātajiem parasti attīstās pēc ļoti intensīva darba, kas izraisa akūtu organisma pārpūli. Balsta-kustību aparāta slimības biežāk attīstās tādās darba vietās, kur netiek ievēroti ergonomikas principi.

Atsevišķa slimību grupa ir psihoemocionālas pārpūles izraisīti psihiski traucējumi. Ļoti intensīvas psihoemocionālas slodzes apstākļos vai pēc stresa situācijas darbā nodarbinātajiem var attīstīties nopietni psihiski traucējumi, piemēram, vilciena mašīnistam radušies psihiski traucējumi pēc negadījuma ar bojā gājušu cilvēku. Tādi veselības traucējumi arī tiek uzskatīti par akūtu arodslimību un var izraisīt nodarbinātajam ilgstošu darbspēju zudumu.

Paciente E., 30 gadus veca, strādā par noliktavas pārzini. Kārtojot noliktavā esošās preces, bija spiesta pārkraut vairākas 30 kg smagas kastes (krāvējs šajā dienā nebija atnācis uz darbu). Darba dienas vidū, paceļot kārtējo kasti, sajuta asas sāpes vēdera lejasdaļā, kuru dēļ vairs nevarēja turpināt strādāt. Darba kolēģi izsauca neatliekamo medicīnisko palīdzību, kas nogādāja pacientu uz stacionāru. Stacionārā, pacienti izmeklējot, konstatēts spontānais aborts (bija grūtniecības 12. nedēļa). Pacientei tika noteikta atbilstoša ārstēšana, izsniegta pārejošas darbnespējas lapa un aizpildīta nepieciešamā dokumentācija par nelaimes gadījumu darbā. Darba vietā tika noformēts akts par nelaimes gadījumu darbā.

6. Rūpniecisko aerosolu izraisītas slimības:

- metālu tvaiku drudzis ar izteikti paaugstinātu ķermeņa temperatūru un elpošanas mazspēju metinātājam 24 stundas pēc cinkotu cauruļu metināšanas;
- inhalācijas drudzis laukstrādniekam pēc sienu novākšanas darbiem;
- akūts eksogēnais alerģiskais alveolīts (putnkopju plaušas) vīstkopei;
- akūta piodermija būvstrādniekam no darba putekļainā vidē;
- u. c. ar darba vides gaisa kvalitāti saistītas slimības.

Rūpniecisko aerosolu izraisītas akūtas arodslimības parasti rodas pēc kontakta ar slimību izraisošām ķīmiskām vielām, kuras bijušas darba vides gaisā augstā koncentrācijā. Veselības problēmas var parādīties arī nodarbinātajiem, kuri ilgstoši strādā savā profesijā, ja pēkšņi izmainās darba apstākļi, mainās darba intensitāte vai sabojājas ventilācijas iekārta. Svarīga loma šādu veselības traucējumu profilaksē ir darba aerosola veidam

atbilstošu individuālo elpceļu aizsardzības līdzekļu izmantošanai un labai ventilācijai darba vietā.

Pacients F., 35 gadus vecs, strādā par santehniķi. Iepriekšējā vakarā bijis izsaukums uz avārijas vietu, kur noslēgtā telpā bez ventilācijas vajadzējis metināt cinkotas caurules. No rīta pamodies ar sliktu pašsajūtu, elpas trūkumu, augstu, līdz 39,5 °C, ķermeņa temperatūru, muskuļu sāpēm, kairinājuma sajūtu rīklē, metālisku garšu mutē. Pacients bija izsaucis ģimenes ārstu, kuram pēc slimnieka apskates radušās aizdomas par akūtu respiratoru vīrusu infekciju vai pneimoniju, taču, izvērtējot pacienta darba anamnēzi, nonāca pie secinājuma, ka esošā slimība ir cinka tvaiku izraisīts metāliskais drudzis. Tika noteikta atbilstoša terapija. Pacienta veselības stāvoklis uzlabojās nākamajā dienā.

7. Aroda alergiskās slimības:

- nātrene šuvējai pēc kontakta ar noteiktu audumu putekļiem;
- Kvinkes tūska frizierim pēc kontakta ar matu krāsu;
- alergiskais kontakta dermatīts līmēšanas iekārtas mehāniķim;
- u. c. akūtas alergiskas slimības, kas attīstās pēc kontakta ar aroda alergēnu.

Alerģisku arodslimību izpausmes parasti ir akūtas situācijas pēc kontakta ar specifisku arodalergēnu. Alerģijas simptomi var attīstīties ļoti ātri uzreiz pēc kontakta ar alergēnu. Visbiežāk tā ir šķaudīšana, asarošana, ādas nieze, klepus vai elpas trūkums. Atsevišķos gadījumos alergģija pret noteiktām vielām var izraisīt **dzīvībai bīstamas situācijas**, kad ir nepieciešama neatliekama medicīniskā palīdzība, piemēram, anafilaktisko šoku vai Kvinkes tūska. Tādos gadījumos svarīgi identificēt vielu, kas izsauc alergģisko reakciju, lai novērstu atkārtotu kontaktu ar šo vielu un nerastos dzīvībai bīstama situācija.

Paciente G., 26 gadus veca, strādā par medicīnas māsu ķirurģijas nodaļā. Sākot darbu procedūru kabinetā, pēc saskares ar jaunu dezinfekcijas līdzekli pacientei pēkšņi parādījās elpas trūkums, pietūka seja un kakls, uz ķermeņa sarkani niezoši izsitumi. Pacientei steidzami tika sniegta medicīniskā palīdzība, viņa tika stacionēta intensīvās terapijas palātā ar diagnozi – alergģija pret dezinfekcijas līdzekli, Kvinkes tūska, nātrene. Tika aizpildīta atbilstoša medicīniskā dokumentācija par nelaimes gadījumu darbā. Darba vietā tika noformēts akts par nelaimes gadījumu darbā.

KĀDA IR AKŪTAS ARODSLIMĪBAS DIAGNOSTIKA?

Parasti, redzot cilvēku ar akūtiem veselības traucējumiem, ja nav redzamas tradicionālas nelaimes gadījumu situācijas (cietušais kritis, cietis no bojātas iekārtas lietošanas u.c.), darba aizsardzības speciālists ne vienmēr padomās par to, ka šiem simptomiem var būt vistiešākā saistība ar darba apstākļiem.

Praksē arī ārsti neiedomājas, ka šie akūtie veselības traucējumi varētu būt kaitīgu darba faktoru iedarbības sekas. Tāpēc, ievācot anamnēzi, cietušajam obligāti jāuzdod jautājumi par viņa profesiju un darba pienākumiem, jo tieši šī informācija var norādīt uz specifisko terapiju, kas būtu vispiemērotākā pacientam. Piemēram, svina kolika akūtas saindēšanās gadījumā ar svinu kliniski ir ļoti līdzīga apendicītam vai žultsakmeņu kolikai, taču terapija šajos gadījumos radikāli atšķiras.

Neaizmirstiet pajautāt pacientam, par ko viņš strādā un ar kādiem darba vides riska faktoriem saskaras!

Tas var kļūt par atslēgu pacienta efektīvai ārstēšanai!

Akūtas arodslimības gadījumā atbilstošas diagnozes noteikšanai ļoti svarīga loma ir pa-reizi savāktai anamnēzei. Bieži akūtu arodslimību gadījumos ir ziņas par līdzīgiem simptomiem pacienta darba biedriem, kas veic līdzīgus darba pienākumus. Daži pacienti jau no pie-redzes zina, ka viņu veselības traucējumus var izraisīt konkrētu darba pienākumu veikšana (piemēram, metinātājiem drudzis pēc cinkota metāla metināšanas darbiem).

Zinot pacienta veicamos darba pienākumus, profesiju un izvērtējot esošās klīniskās iz-pausmes, var mērķtiecīgi noteikt specifiskus izmeklējumus.

Nozīmīga loma darba izraisīto veselības traucējumu atklāšanā ir **obligātajām veselības pārbaudēm** (OVP). Uz obligātajām veselības pārbaudēm nodarbinātos nosūta darba devējs saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 219 “Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” (pieņemti 10.03.2009.), obligātās veselības pārbaudes kartē norādot kaitīgos darba fak-torus, ar kuriem strādā nodarbinātais. Aizdomu gadījumos par darba izraisītiem veselības traucējumiem šo obligātās veselības pārbaudes karti var prasīt no darba devēja vai paša pa-cienta (ja viņam ir atdots iepriekš veiktās pārbaudes slēdziens). Obligātās veselības pārbaudes kartē uzrādītā informācija var palīdzēt atrisināt jautājumu par iespējamiem kaitīgiem darba faktoriem pacientam.

Atzinumu par nodarbinātā veselības atbilstību veicamajam darbam ir tiesīgs parakstīt tikai arodslimību ārsts. Taču MK noteikumos paredzētā OVP veikšanas kārtība nosaka, ka pārbaudē piedalās arī citu specialitāšu ārsti-konsultanti, kuriem jābūt labi informētiem par iespējamām arodslimībām un apskates laikā jāuzdod mērķtiecīgi jautājumi par darba kaitīgajiem faktoriem un to izraisītajiem veselības traucējumiem atkarībā no pacienta profes-sijas. Lai nepieļautu veselības traucējumu progresēšanu, ir svarīgi savlaicīgi atklāt nodarbināto slimības pat tad, ja viņi slēpj sūdzības vai baidās zaudēt darbu.

*Galvenā akūtu arodslimību diagnostikā ir **anamnēze!***

Jāļauj pacientam pašam izteikt pieņēmumus par to, kas izraisījis viņa slimību.

Ja ir aizdomas par darbā izmantojamo ķīmisko vielu izraisītiem veselības traucējumiem, no darba devēja var prasīt **drošības datu lapas** par darba vietā lietojamām ķimikālijām. Darba devējam jānodrošina darbiniekam brīvi pieejama informācija par darba procesā lietotajām bīstamajām ķīmiskajām vielām, to iedarbību uz cilvēka organismu un veicamiem pasākumiem iedarbības gadījumā. To reglamentē “Ķīmisko vielu likums” un citi normatīvie dokumenti, kas nosaka darba kārtību ar ķīmiskām vielām un to maisījumiem. Drošības datu lapās ir pilna informācija par darbā izmantojamo vielu vai produktu ķīmisko sastāvu, fizikāli ķīmiskajām īpašībām, iedarbību uz cilvēka organismu un nepieciešamajiem pasākumiem akūtas saskarsmes gadījumā. Šī informācija var būt noderīga, ārstējot pacientu ar akūtu saindēšanos vai citām ķīmiskās vielas iedarbības sekām.

Visinformētākie par darbā izraisītajām slimībām ir arodslimību ārsti, tādēļ aizdomu gadījumā par arodslimībām pacientus var nosūtīt uz **konsultāciju pie arodslimību ārsta**.

KĀDA IR AKŪTU ARODSLIMĪBU ĀRSTĒŠANA?

Akūtas arodslimības visefektīvākā ārstēšana ir uz laiku pārtraukt kaitīgā darba faktora iedarbību uz nodarbināto, tālāk kombinējot to ar atbilstošas slimības patoģenētisku un simptomātisku medikamentozu ārstēšanu. Parasti pacients kādu laiku ir darba nespējīgs. Atsevišķos gadījumos konkrētajam darbiniekam var atļaut strādāt citu darbu, liekot viņam īslaicīgi veikt citus pienākumus, lai izslēgtu kaitīgā faktora iedarbību un stimulētu ķermeņa bojātās funkcijas atjaunošanos. Kad funkcionālie traucējumi ir novērsti un nav veselības pasliktināšanās draudu, rūpīgi izvērtējot kaitīgo faktoru ietekmi un darba vides uzlabošanas vai pielāgošanas iespējas, pacientu var atgriezt iepriekšējā darbā.

Tā, piemēram:

- visefektīvākā aroda alergisko slimību ārstēšana ir **kontakta novēršana ar aroda alergēnu**; tādā gadījumā darbiniekam ir izslēgts kontakts darbā ar zināmo (atpazīto) aroda alergēnu;
- pārslodžu izraisītā roku tendinīta ārstēšana ir **uz laiku pārtraukta slodze**, imobilizēts cietušais locēklis un vēlāk pakāpeniski izstrādāts kustību apjoms tajā, taču pirms atgriešanās darbā rūpīgi jāizvērtē darba ergonomika.

Savlaicīgi atklāta akūta arodslimība un adekvāta kaitīgo darba faktoru novēršana vai modificēšana var pasargāt pacientu no nopietniem veselības traucējumiem (piemēram, sāpes mugurkaula kakla daļā vai karpālā kanāla sindroms, pastāvīgi strādājot pie datora, sākumstadijā ir viegli novēršami ar ergonomiskiem darba vietas risinājumiem un pareizi reglamentētiem pārtraukumiem (mikropauzēm) darbā kombinācijā ar atbilstošu dzīvesveidu un ārstniecisko vingrošanu, taču, ilgstoši ignorējot pareizu darba procesu un pozu pie datora, cilvēkam var rasties daudz nopietnāki veselības traucējumi).

Akūtu arodslimību profilakse ir visu darba drošības pasākumu kopuma ievērošana, savlaicīga notikušo akūto veselības traucējumu atklāšana un to iemeslu izmeklēšana!

KO DARĪT, JA RODAS AIZDOMAS PAR AKŪTU ARODSLIMĪBU?

LR likumdošana paredz: ja darbinieks tiek nodarbināts oficiāli un darba devējs par viņu maksā nodokļus, tad saskaņā ar likumu “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām” un MK noteikumiem par nelaiemes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtību, **akūtu veselības traucējumu gadījumā, ko izraisījuši darba apstākļi, jānoformē akts par nelaiemes gadījumu darbā**. Nodarbinātajam ir tiesības saņemt apdrošināšanas atlīdzību un papildus izdevumu atlīdzību par veselībai nodarīto kaitējumu, ko var izmantot ārstēšanas vai rehabilitācijas pasākumiem. Nelaiemes gadījuma (vai akūtas arodslimības) izmeklēšanas gaitā būs iespējams konstatēt šīs situācijas cēloņus un plānot nepieciešamos darba aizsardzības preventīvos pasākumus.

*Jebkurā gadījumā, ja rodas aizdomas, ka nodarbinātā veselības traucējumi var būt sekas darba vides kaitīgo faktoru ietekmei, pacients ir nosūtāms uz konsultāciju pie **arodslimību ārsta**. Arodslimību ārsts var palīdzēt noskaidrot darba kaitīgo faktoru iedarbības esamību un rast iespēju novērst konkrētā faktora kaitīgo lomu darba procesā.*

Svarīgi, lai akts par nelaimes gadījumu darbā (tai skaitā – par akūtu arodslimību darbā) būtu sastādīts pareizi un atbilstoši MK noteikumiem Nr. 950 “Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (pieņemti 25.08.2009.) un reģistrēts Valsts darba inspekcijā, lai nodarbinātais varētu **saņemt likumā paredzēto kompensāciju** par veselībai nodarīto kaitējumu.

Darba aizsardzības speciālistiem svarīgi atcerēties, ka daļa to situāciju, kuras saistītas ar nodarbināto veselības pasliktināšanos, bet netiek reģistrētas kā arodslimības, iespējams, ir akūtas arodslimības!

Saskaņā ar nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas noteikumiem, nelaimes gadījumus (tai skaitā akūtas arodslimības) noformē kā nelaimes gadījumus darbā, ja:

- 1) cietušajam nodarbinātajam iestājies darbspēju zudums uz laiku, kas ir ilgāks par vienu diennakti;
- 2) cietušo sakodis, iespējams, inficēts dzīvnieks vai insekts (piemēram, ērce), cietušais saskāries ar asinīm, citiem šķidrumiem vai priekšmetiem, kas ir inficēti vai arī pastāv aizdomas par infekcijas klātbūtni, un pēc šīs saskares vai koduma ir konstatēts inficēšanās risks, arī ja nav iestājusies tūlītēja darbnespēja;
- 3) iestājusies cietušā nodarbinātā nāve darba vietā vai cietušais miris darba vides faktoru iedarbības dēļ.

KĀDAS IR DARBĀ CIETUŠO NODARBINĀTO TIESĪBAS?

Cietušais (gan tradicionālā nelaimes gadījumā cietušais, gan akūts arodslimnieks), lai saņemtu atlīdzību par veselībai nodarīto kaitējumu, ārstēšanas izdevumiem un rehabilitācijas pasākumiem, ar pareizi noformētu un Valsts darba inspekcijā reģistrētu aktu par nelaimes gadījumu darbā var griezties jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) teritoriālajā nodaļā. 20 dienu laikā pēc visu dokumentu saņemšanas VSAA izskata pieprasījumu un sniedz rakstisku atbildi par atlīdzības apmēru, izmaksāšanas ilgumu un izmaksāšanas dienu.

Ja darbā notikušā nelaimes gadījuma rezultātā cietušajam iestājas ilgstoša darba nespēja un draud invaliditāte, cietušais jānosūta uz reģionālo Valsts darba ekspertīzes ārstu komisiju (VDEĀK), līdz ņemot aktu par nelaimes gadījumu darbā un ģimenes ārsta nosūtījumu.

Gan darba aizsardzības speciālistiem, gan arodslimību ārstiem ir svarīgi informēt gan nodarbinātos, gan cietušos par to, kādas sociālās garantijas var saņemt no valsts, ja nodarbinātais cieš nelaimes gadījumā darbā (t. sk. saslimst ar akūtu arodslimību) vai viņam tiek diagnosticēta arodslimība.

KĀDU ATLĪDZĪBU NELAIMES GADĪJUMĀ CIETUŠAIS VAI AKŪTS ARODSLIMNIEKS VAR SAŅEMT NO VALSTS?

- **Slimības pabalstu** – apmaksu par darbnespējas lapu:
  - ✓ sākot ar darba nespējas 1. dienu, ja persona saslimusi ar arodslimību;
  - ✓ sākot ar darbnespējas 11. dienu, ja darbā noticis nelaimes gadījums (pirmās 10 dienas maksā darba devējs no saviem līdzekļiem).

Slimības pabalstu maksā līdz 26 kalendārajām nedēļām, ja darba nespēja (slimības lapa) ir nepārtraukta, vai 52 kalendārajām nedēļām triju gadu laikā, ja darba nespēja atkārtojas ar pārtraukumiem. Ja darbspēju atgūšanas periods ilgst vairāk par 26 kalendārajām nedēļām, pamatojoties uz VDEĀK atzinumu, slimības pabalsta izmaksas periodu var pagarināt, bet ne ilgāk kā līdz 52 kalendārajām nedēļām. Šo pabalstu piešķir 80% apmērā no 12 mēnešu vidējās apdrošināšanas iemaksu algas (izlaižot divus mēnešus pirms mēneša, kurā noticis darba negadījums vai konstatēta arodslimība).

- **Atlīdzību par darbspēju zaudējumu.**

Ja arodslimība vai nelaimes gadījums darbā izraisījis pilnīgu vai daļēju darbspēju zudumu, tad par katru mēnesi, sākot ar darbspēju zaudējuma noteikšanas dienu, tiek izmaksāta atlīdzība vienu reizi mēnesī.

  - ✓ Atlīdzības apmēru par darbspēju zaudējumu aprēķina atkarībā no VDEĀK noteiktā darbspēju zaudējuma procenta un vidējās iemaksu algas.
  - ✓ No 2010. gada 1. janvāra atlīdzību par darbspēju zaudējumu vairs nepiešķir personām, kurām darbspēju zaudējums ir no 10 līdz 24 %, kā arī pārtrauc uz laiku, kad persona saņem bezdarbnieka pabalstu.
  - ✓ Personai, kurai piešķirta izdienas pensija, ko izmaksā no valsts speciālā budžeta, vai vecuma pensija, atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā šādi:
    - 1) ja piešķirtās pensijas apmērs nesasniedz darbspēju zaudējuma atlīdzības apmēru, izmaksā starpību starp atlīdzības apmēru un izdienas vai vecuma pensijas apmēru;
    - 2) ja piešķirtās izdienas vai vecuma pensijas apmērs ir vienāds ar atlīdzības apmēru par darbspēju zaudējumu vai to pārsniedz, atlīdzības izmaksu par darbspēju zaudējumu izbeidz.
- **Atlīdzību par apgādnieka zaudējumu** var saņemt arodslimnieka nāves gadījumā vai tad, ja nodarbinātais gājis bojā nelaimes gadījumā darbā. To izmaksā mirušā cilvēka darba nespējīgajiem ģimenes locekļiem, kurus mirušais daļēji vai pilnīgi apgādājis.
  - ✓ Atlīdzības apmērs par apgādnieka zaudējumu ir atkarīgs no apgādājamo skaita un vidējās iemaksu algas.
  - ✓ No 2010. gada 1. janvāra atlīdzību par apgādnieka zaudējumu pārtrauc uz laiku, kad persona saņem bezdarbnieka pabalstu.
- **Apbedīšanas pabalstu**, ja iestājusies arodslimnieka nāve vai nodarbinātais gājis bojā nelaimes gadījumā darbā.

- **Atlīdzību par papildu izdevumiem:**

- ✓ ārstēšanai un aprūpei (piem., pacienta maksājumiem, medikamentiem, operācijām);
- ✓ profesionālai rehabilitācijai (piem., par kursiem jaunas profesijas apgūšanai);
- ✓ ārstniecības iestāžu apmeklēšanai un pavadona paredzēto ceļa izdevumu apmaksai;
- ✓ rehabilitācijas līdzekļu iegādei, remontam, medicīniskajai rehabilitācijai (piem., dažādas procedūras, masāža, ārstēšanās sanatorijā u.c.);
- ✓ tehnisko palīdzību (protēžu u.c.) iegādei un remontam.

Apdrošināšanas atlīdzības kopējā summa par ārstēšanas un rehabilitācijas izdevumiem, kuru var saņemt cietušais no 2006. gada 1. janvāra, ir **1125 latī**.

Sīkāku informāciju par šo jautājumu var iegūt informatīvajā materiālā “Arodslimnieku un nelaimes gadījumos darbā cietušo tiesības un iespējas saņemt atlīdzību no valsts”.

KĀDI DOKUMENTI JĀIESNIEDZ VSAA?

Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūrā ir jāiesniedz:

- personu apliecinošs dokuments;
- iesniegums pabalsta pieprasīšanai;
- akta kopija par darbā notikušo nelaimes gadījumu vai MK pilnvarotās speciālās ārstu komisijas atzinuma kopija par konstatēto arodslimību.

Dokumentus var iesniegt dzīves vietas VSAA nodaļā.

*Ļoti svarīgi, lai **nelaimes gadījumi darbā** tiktu izmeklēti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiktu reģistrēti Valsts darba inspekcijā, jo tikai šādā gadījumā akts par darbā notikušu nelaimes gadījumu (tai skaitā akūtu arodslimību) uzskatāms par pareizi noformētu un cietušajam vai bojāgājušā radniekam ir iespējams saņemt atlīdzību!*

Gadījumos, kad darba kaitīgo faktoru iedarbības rezultātā izveidojušies akūtie veselības traucējumi rada nodarbinātajam paliekošus funkcionālus defektus un tie ir traktējami kā profesijai raksturīga arodslimība, un slimība ietilpst arodslimību sarakstā (sk. 1. pielikumu), pacients ir jānosūta uz konsultāciju Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ambulatorajā daļā arodslimības apstiprināšanai.

ARODSLIMĪBU SARAKSTS

1. pielikums Ministru kabineta
2006. gada 6. novembra noteikumiem Nr. 908

Arodslimību saraksts

1. **Ķīmisko faktoru** izraisītās akūtās un hroniskās slimības:
  - 1.1. metālu un metaloīdu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, anēmija, hepatīti, nefropātijas, nervu sistēmas toksiskie bojājumi, jaunveidojumi, metālais drudzis, ādas slimības;
  - 1.2. halogēnu neorganisko savienojumu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, ādas slimības;
  - 1.3. ciānsavienojumu izraisītās slimības – elpošanas orgānu toksiskie bojājumi;
  - 1.4. kodīgas un kairinošas iedarbības vielu (neorganisko gāzu, skābju, hidroksīdu, ūdeņraža peroksīda) izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, ādas slimības;
  - 1.5. oglūdeņražu un to atvasināto savienojumu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, asins sistēmas slimības, hepatīti, nefropātijas, nervu sistēmas toksiskie bojājumi, jaunveidojumi, ādas slimības;
  - 1.6. nitrosavienojumu un aminosavienojumu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, asins sistēmas slimības, hepatīti, nefropātijas, nervu sistēmas toksiskie bojājumi, jaunveidojumi, ādas slimības;
  - 1.7. fenolu un to atvasinājumu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, nieru toksiskie bojājumi, ādas slimības;
  - 1.8. alkoholu un glikolu izraisītās slimības: redzes nerva un tīklenes slimības, nervu sistēmas toksiskie bojājumi, ādas slimības;
  - 1.9. ēteru, esteru, epoksīdu savienojumu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, ādas slimības, jaunveidojumi;
  - 1.10. aldehīdu un ketonu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, perifēriskās nervu sistēmas slimības, ādas slimības;
  - 1.11. organisko skābju un to derivātu (amīdu, skābju anhidrīdu) izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, perifēriskās nervu sistēmas slimības, hepatīti, ādas slimības.
2. **Bioloģisko faktoru** izraisītās slimības:
  - 2.1. infekcijas un parazitārās slimības atbilstoši infekcijai, ar kuru darbinieks ir bijis kontaktā darba laikā: amēbioze, bruceloze, cūku roze, ērcu encefalīts, jersinioze, Laimas slimība, leptospiroze, ornitoze, Q drudzis, stinguma krampji, tuberkuloze, tularēmija, vīrusu hepatīti;
  - 2.2. citas infekcijas slimības, kas radušās, veicot darba pienākumus veselības aprūpes,

- profilakses un sociālā darba nozarē vai citos dienestos, un kuru izcelsmē ir pierādīta darba vides riska faktoru nozīme (HIV / AIDS, B hepatīts, C hepatīts, tuberkuloze);
- 2.3. disbakteriozes, ādas un gļotādas kandidamikoze, viscerālā kandidoze.

3. Fizikālo faktoru izraisītās slimības:

- 3.1. slimības, kas saistītas ar jonizējošā starojuma iedarbību: staru slimība (akūta vai hroniska), vietēji audu bojājumi (akūti vai hroniski), jaunveidojumi;
- 3.2. lāzera starojuma izraisīti vietēji audu bojājumi (ādas apdegumi, acs radzenes vai tiklenes bojājumi);
- 3.3. vispārējās vai vietējās vibrācijas izraisītās slimības;
- 3.4. sensorēirāla trokšņa izraisīta vārdzirdība vai kurlums;
- 3.5. intensīva ultravioletā starojuma izraisīta elektrooftalmija, katarakta;
- 3.6. dekompresijas (kesona) slimība un tās sekas (osteonekroze);
- 3.7. kompresijas slimība (barotīts);
- 3.8. siltuma starojuma izraisītās slimības: siltuma dūriens, krampji, katarakta;
- 3.9. pazeminātas temperatūras izraisītās slimības: angioneiroze, angiotrofoneiroze, obliterējošais endarterīts, veģetosensorā polineuropātija.

4. Ārstniecības līdzekļu izraisītās slimības: elpošanas orgānu toksiskie bojājumi, anēmija, hepatīti, nefropātijas, nervu sistēmas toksiskie bojājumi, jaunveidojumi, metālais drudzis, ādas slimības.

5. Pārslodžu (kopējās fiziskās pārslodzes vai atsevišķu orgānu vai sistēmu pārslodzes) izraisītās slimības:

- 5.1. koordinācijas neirozes;
- 5.2. perifēriskās nervu sistēmas un balsta un kustību aparāta slimības (akūtas, subakūtas vai hroniskas): mononeuropātijas un polineuropātijas, tai skaitā kompresijas un veģetosensorās neiropatijas un jostas-krustu daļas radikulīti;
- 5.3. hroniski tendovaginīti, tendinīti, peritendinīti, epikondilīti;
- 5.4. stenozejošās ligamentozes, "krišķošais pirksts", pleca-lāpstiņas periartrozes;
- 5.5. bursīti (prepatellārais, subpatellārais, elkoņa un pleca);
- 5.6. deformējošās osteoartrozes, tai skaitā spondilartrozes un aseptiskās osteonekrozes;
- 5.7. menisku bojājumi;
- 5.8. Dipitrēna kontraktūra;
- 5.9. dzemdes un maksts sienīņu noslīdējumi un izkrišana;
- 5.10. izteikti kāju vēnu varikozī paplašinājumi ar iekaisumu (tromboflebīts) vai trofiskas traucējumiem;
- 5.11. slimības, kas saistītas ar balss saišu aparāta pārslodzi: hronisks laringīts, balss saišu mezgliņi (dziedātāju mezgliņi), balss saišu kontaktčūlas, fonastēnija;
- 5.12. progresējoša tuvredzība;
- 5.13. plaušu emfizēma;
- 5.14. psihoneirozes;
- 5.15. izdegšanas sindroms.

6. Rūpniecisko aerosolu izraisītās slimības:

- 6.1. pneimokoniozes: silikoze, silikoze kopā ar tuberkulozi, silikatoze, sideroze, azbestoze, metālkonioze, karbokonioze, jauktu putekļu pneimokonioze, organisko putekļu pneimokonioze;
- 6.2. akūts toksisks bronhīts;
- 6.3. hronisks bronhīts (hronisks putekļu bronhīts, akūtais un hroniskais toksiskais bronhīts);
- 6.4. hroniska obstruktīvā plaušu slimība;
- 6.5. hronisks rinofaringolaringīts;
- 6.6. elpošanas ceļu un plaušu jaunveidojumi;
- 6.7. mezoteliomas no azbesta putekļu ieelpošanas.

7. **Alerģiskās arodslimības:** konjunktivīts, rinīts, rinofaringīts, rinofa-ringolaringīts, rinosinusīts, bronhiālā astma, astmatiskais bronhīts, eksogēnais alveolīts, ekzēma, toksikodermija, Kvinkes tūska, nātrene, anafilaktiskais šoks, toksikoalerģiskais hepatīts, vaskulīts, dzirdes nerva alerģisks iekaisums, mononeiropātijas un polineiropātijas, polineirīts.

PAPILDU INFORMĀCIJU PAR ARODSLIMĪBĀM VAR MEKLĒT LITERATŪRĀ:

1. Eglīte M. Darba medicīna. – Rīga, 2000.
2. Vides veselība / Sast. Maija Eglīte. – Rīga: Rīgas Stradiņa universitāte, 2008.
3. Darba vides riska faktori un strādājošo veselības aizsardzība / V. Kaļķa un Ž. Rojas redakcijā. – Rīga: Elpa, 2001.
4. Liguts V. Toksikoloģijas rokasgrāmata. – Nacionālais medicīnas apgāds, 2001.
5. Information notices on occupational diseases: a guide to diagnosis, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009, http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=KE8009534
6. Textbook of Clinical Occupational and Environmental Medicine. – Second Edition / Edited by Linda Rosenstock, Mark R. Cullen, et al. – Elsevier Saunders, 2005.
7. Occupational, Industrial, and Environmental Toxicology. – Second Edition / Editor-In-Chief Michael I. Greenberg. – Mosby, 2003.
8. Interneta vietne par iespējamām kaitīgām vielām, veicot dažādus darbus – <http://hazmap.nlm.nih.gov/>

PAPILDU INFORMĀCIJU UN KONSULTĀCIJAS VAR SAŅEMT:

LATVIJAS ARODSLIMĪBU ĀRSTU BIEDRĪBĀ

Dzirciema ielā 16, A korp. 708. kab., Rīgā, LV-1007
Tālrunis 67409139
www.arodslimibas.lv

PAULA STRADIŅA KUS ARODA UN RADIĀCIJAS MEDICĪNAS CENTRĀ

Pilsoņu ielā 13, 40. korp., Rīgā, LV-1002
Tālrunis 67095323, 67069291
arodcentrs@stradini.lv

**VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS AĢENTŪRAS (VSAA) VESELĪBAS
APRŪPES UN REHABILITĀCIJAS NODAĻĀ**

Lāčplēša ielā 70a, Rīgā, LV-1011,
Tālrunis 67013619, fakss 67011814
vai citās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļās
www.vsaa.gov.lv

VALSTS DARBA INSPEKCIJĀ

K. Valdemāra ielā 38, k-1, Rīgā, LV-1010
Tālrunis 67186522, 67186523
vai Valsts darba inspekcijas reģionālajās inspekcijās
www.vdi.gov.lv

